

N:o 82.

Af herr **C. G. Andersson** i Skeenda, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om åtgärder till skydd för jordbruket mot skada af s. k. canadahjortar i Södermanlands län.

För åtskilliga år sedan lät herr baron Oskar Dickson såsom egare af egendomen Skeppsta i Gåsinge socken af Södermanlands län utsläppa ur egendomens djurgård s. k. canadahjortar för att i fritt och vildt tillstånd uppehålla sig i orten, och har Kongl. Maj:t tid efter annan fridlyst dessa hjortar året om.

Dessa hjortar hafva nu förökat sig så, att de utgöra stora hopar och söka icke, såsom man skulle kunna tro, sin föda i skog och mark, utan uppehålla sig på de med säd och gräs besådda åkrar och uppäta samt nedtrampa skörden derå till stor skada för ortens jordbrukare, dervid ofta händer, att små åkertegar i hast beröfvas hela sin skörd. Dessa hjortar hafva för vana att ej skingras eller låta sig skrämmas bort och mer än vanlig hög hägnad hoppa de med lätthet öfver. Af här bifogade handlingar får jag närmare styrka en del af de skador, ortens befolkning lidit af nämnda hjortar och den allmänna önskan som ortens mindre jordbrukare uttalat för att få sina skördar skyddade för dessa djur eller skadorna derå ersatta. Derest hjortarna i fråga egas af staten, anser jag, att dessa djur, om de anses för det allmänna så nyttiga, att de ej böra utödas, böra vårdas på annat sätt och staten icke tillåta, att en orts jordbrukare måste bära tungan för deras tillvaro.

Mig synes således, att antingen bör staten kännas skyldig betala all den skada canadahjorten gör å gräs och sädesskördar eller tillåta att hjortarna fritt få jagas åtminstone sju dagar om året å tid som Kongl.

Maj:t bestämmer, på det att de ej må allt för mycket ökas. Skulle hjortarna i fråga anses tillhöra herr baron Dickson eller egaren till egendomen Skeppsta, så synes vara lika hårdt, ja hårdare, om ortens jordbrukare skola lida sådana skador, som dessa djur förorsaka, och många små jordbrukare beröfvas den skörd de efter trägen flit söka framodla och som de nu ofta få se helt och hållet förlorad, i så fall blott för en persons uppfattning af nyttan för sagde vilda hjortars tillvaro i orten.

Skulle, såsom jag nämnt, hjortarna i fråga egas af enskild person, så bör denna kännas skyldig ersätta all den skada de förorsaka på annans foder och sädesskörd eller åläggas att hjortarna upptaga och egna sådan vård, att de ej göra skada på annans egor eller, om djuren oloffigen inkomma derå, de må uppfångas och dervid med dem förfaras som lagen stadgar om skada af annans hemdjur.

På grund af hvad jag här anfört får jag ödmjukligen anhålla, att Riksdagen ville besluta,

att i underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t ville vidtaga åtgärder så, att den nu i Södermanlands län i vildt och fritt tillstånd förefintliga canadahjorten icke må tillskynda ortens jordbrukare skada å gräs och sädesskördar, utan, om så sker, staten, derest den är egare af hjortarna, lemna ersättning derför eller medgifva, att canadahjorten blifver tillåten att fritt jagas minst sju dagar om året; men skulle enskild person befinnas vara egare till hjortarna i fråga, denne må åläggas taga sådan vård om dem, att de icke oloffigen inkomma på annans egor och att, om så sker, med dem må förfaras såsom lagen stadgar om skada af annans hemdjur.

Stockholm den 26 januari 1894.

C. G. Andersson.

Som de af baronen och riddaren herr Oskar Dickson utsläppta canadahjortarna ur djurgården vid egendomen Skeppsta i Gåsinge socken, Södermanlands län, hafva gjort och göra fortfarande stora skador i trakten omkring Skeppsta, der de alltjemt upphålla sig, i det att de aldrig skingra sig utan hålla sig tillsammans i en hop och ej heller söka sig föda i skogen som de tros skola göra, utan alltjemt uppehålla sig på de med säd och gräs besådda fält och åkertäppor, som af dem uppätas och nedtrampas; som hjortarna af baronen herr Oskar Dickson vid utsläppandet öfverlemnades eller skänktes till staten och af Kongl. Maj:t fortfarande äro fridlysta och icke någon tid lofliga att jaga, så hafva de ökat sig till ett större antal, och ju mera de förökas, dess mera ökas skadorna; och som dessa djur icke på något sätt kunna stängas eller skrämmas, eller låta sig drivas bort utan tvärtom anfalla, så står man ju fullkomligt magtlös emot dem, till följd hvaraf de obehindrade utöfva skadorna. Vi undertecknade som lida af detta ofog anhålla, det Riksdagen täckes upptaga denna vår skrifvelse till pröfning och med medel ur statsverkets kassa ersätta de skador och förluster, som hjortarna åstadkomma och göra, efter skedd hållen laga syn och värdering deraf.

Gustaf Andersson,
hemmansegare i Blacksta.

C. J. Johansson,
hemmansegare i Blacksta.

Carl Lundberg,
fjerdingsman och hemmansegare.

Aug. Andersson,
nämndeman, Blacksta.

P. L. Ahlberg,
hemmansbrukare.

A. G. Andersson,
Ullsta, hemmansegare.

Albert Andersson,
hemmansbrukare.

J. W. Frisk,
Hedby gård (inspektör).

E. G. Eriksson,
Afla hemmansegare.

C. A. Andersson,
Afla, hemmansegare.

C. J. Berlin,
Afla, hemmansegare.

C. E. Persson,
Afla nämndeman.

Carl Johan Johansson,
Afla, hemmansegare.

G. D. Lindgren,
Bleckbacken, arrendator.

A. G. Petterson,
Sörtorp, torpare.

A. Anderson,
Snåret, torpare.

Carl Larsson,
Björnkärr, torpare.

Carl Larsson,
Alsjön, arrendator.

A. Jansson,
arrendator, Band-Ekeby.

August Frisk,
soldat.

Rosenborg, V. Olsson,
hemmansegare.

C. Petterson,
Afla, hemmansegare.

Gustaf Andersson,
Ullsta, hemmansegare.

A. F. Eriksson,
Ullsta, arrendator.

<i>Carl Jansson,</i> Afla, kyrkovård.	<i>August Olson,</i> nämndeman, Blacksta, hemmansegare.	<i>Erik Andersson,</i> Afla, hemmansegare.
<i>Anders Andersson,</i> Blacksta, hemmansegare.	<i>F. P. Nyström,</i> Laxne, hemmansegare.	<i>Per Axel Anderson,</i> Afla, hemmansbrukare.
<i>Gustaf Larsson,</i> Alsäter, hemmansegare.	<i>Petter Carlson,</i> Pärslund, Afla Torp.	<i>C. Carlson,</i> Näsgård, arrendator af Blacksta boställe.
<i>C. A. Lagerqvist,</i> hemmansegare, Löfbråten.		<i>C. P. Westin,</i> Stora Valla & Björnlunda.

Protokoll, upprättadt den 9 november 1893 vid besigtning af den skada, som canadahjortarne utöfvat särskildt å mark, tillhörig gästgifvaren G. Andersson i Blacksta inom Daga härad af Södermanlands län, med antecknande af uppgifter om af sådana hjortar föröfvad skada äfven å andra håll i trakten.

S. D. Vid besigtningen hade, förutom undertecknad och bemålde gästgifvare Andersson, äfven kronojägaren K. G. Henriksson samt åtskilliga i trakten boende personer tillstädeskommit.

Ett grönrågsfält ej långt från gästgifvaregården och tillhörigt denna, besågs och befans illa åtgånget genom tramp af hjortarna, då marken genom höstregnen var uppblött. En »skrämma», som af egaren uppsatts för att afhålla hjortarna, skyddes ej alls af dessa. Fältets areal uppskattades till $1\frac{3}{4}$ tunnland. Der bredvid låg en åker om 3 tunnland, tillhörig samma person, hvilken åker nästlidna sommar burit råg och nu ny klöfvervall. För att möjligt afhålla hjortarna härifrån hade gästgifvaren på de omgifvande gårdesgårdarne uppsatt snören med tyglappar. Dessa hade dock ej uppfyllt sitt ändamål, utan hade hjortarne hoppat öfver gårdesgården rätt på tyglapparna, dervid afslitande snörena. Klöfvern var illa åtgången genom tramp. Under föregående sommar hade, efter hvad såväl egaren som andra af de närvarande upplyste, hjortarne uppätit rågen, der den var styfvast och äfven skadat återstoden; detta ehuru egaren dagligdags sökt personligen skrämma bort dem, hvilket ej ens alltid lyckades. Den areal, hvarå rågen mest skadats, uppginge enligt fjerdingssmannen Carl Lundbergs utsago till 1 tunnland.

En i skogen belägen åker om 3 tunnland hade 1888—89 blifvit besigtigad af nämndemännen C. F. Andersson i Hammersta och Aug.

Andersson i Blacksta, och hade hjortarne enligt af dem förlidet år lemnadt intyg ena året förstört 8 tunnor och andra året 14 tunnor hafre. I somras hade der varit foder, som enligt bemälde nämndemäns utsago genom hjortarnes åverkan blifvit mycket nedsatt i skörderesultat.

Kronojägare Henriksson hade i somras på uppdrag af undertecknad besett ett rågfält, tillhörigt gästgifvaren; rågen skulle här blifvit afbiten af hjortarne, men då nya ax bildats och då rågen på många håll var dålig, oafsedt yttre åverkan, kunde kronojägaren ej lemna något bestämdt besked å skadan. Deremot hade kronojägaren vid samma tillfälle besett ett hafrefält under Skeppsta bruk, der säden afbitits af hjortarne och skadegörelsen var tydlig.

Befallningsmannen A. Ölander från Skeppsta anförde, att å Skeppsta Långkärr om 10 å 12 tunnland hafren i somras varit illa åtgången af hjortarne, på 1 tunnland alldeles förderfvad. Å Skeppsta skogsäng hade morötter rifvits och ryckts upp af hjortarne. Detta bekräftades af skogvaktaren Oskar Lindström.

Dessutom upplyste fjerdingmannen Lundberg, att hjortarne i somras skadat rågen på en honom tillhörig åker om 2 tunnland, dock ej så svårt som å gästgifvarens egor.

Derjemte berättades, att hjortarne gjort skada vid flera ställen, såsom vid Afla gård och torp, Heby, Löfbråten, Bondekeby, Stor-Valla samt hos Johan Olsson i Blacksta; detta utan att bestämdt besked kunde lemnas i detalj. På några ställen hade hjortarne blifvit drifna tillbaka till sina egentliga stamhåll vid Blacksta och Skeppsta genom skallgång.

Som ofvan:

Clas E. Andersson,
tjenstförrättande jägmästare.

På begäran af hemmansegaren Gustaf Andersson i Blacksta infunno sig undertecknade år 1888 och förrättade laga syn å en odling å n:o 3, Blacksta egor i Gåsinge socken af Södermanlands län, tillhörig ofvannämnde Gustaf Andersson, som uppgafs vara besådd med 3 tunnor hafre, hvaraf skörden i oskadadt skick antogs kunnat lemna 24 tunnor, men var den uppäten och nedtrampad, och värderades skadan till $\frac{1}{3}$ deraf eller 8 tunnor hafre, 140 *L^{tt}* halm. År 1889 voro vi åter kallade af Gustaf Andersson att förrätta syn på samma odling som då ock var besådd med hafre, och då befans grödan å densamma till större

delen alldeles förstörd, hvarvid skadan då värderades till 14 tunnor hafra 240 *L* halm. Dessa syner verkställes dagarna före skördens bergande. Förliden höst 1893 den 9 november voro vi åter af Gustaf Andersson kallade tillsammans med en tjenstförrättande jägmästare C. Andersson och en kronojägare K. G. Henrikson med flera närvarande och besågo en odling omkring 2 tunnland råggräs som syntes varit i god växt, men då dels nedtrampad och uppäten, jemte en åker 3 eller 4 tunnland besädd med klöfver, också söndertrampad och förstörd, hvardan en ringa skörd är att förvänta. Som hägnaden omkring nämnde odlingar var i godt stånd och icke på något ställe nedbruten, och efter hvad spåren och spillningen utvisar, så hafva de så kallade canadahjortarna som af baronen herr Oskar Dickson blifvit utsläpta ur djurgården å egendomen Skeppsta i Gåsinge socken Södermanlands län förorsakat skadorna.

Hammersta den 9 januari 1894.

C. F. Andersson,
nämndeman.

Aug. Andersson,
nämndeman.

Förliden sommar 1893 var jag undertecknad och besåg en rågåker under växten, tillhörig gästgifvaren Gustaf Andersson i Blacksta, besädd med 2¹/₂ tunna råg; detta var tiden före axgåningen, rågen var alldeles afäten och nedtrampad af canadahjortarna att någon skörd der ej kunde blifva, eller ock af mycken dålig beskaffenhet. Senare på hösten var jag och besåg samma åker som då var besädd med klöfverfrö och skulle ligga till klöfvervall; den var då söndertrampad och de späda plantorna afätta af canadahjortarna så att foderskörden der i hvad väderlek som helst blifver dålig, och jag kan bestämdt säga, att det varit canadahjortarna som gjort skadan, ty jag har gått der förbi flera gånger och sett dem gå der och beta; de läto sig ej skrämmas, utan visade sig ilskna då de ej fingo gå ostörda; under parningstiden vilja de anfalla, hvilket härmed intygas.

Blacksta den 4 januari 1894.

Carl Lundberg,
fjerdingman.